

Inspektionsrapport  
från Skolverket  
2005:101

# Utbildningsinspektion i Naturbruksgymnasiet Sötåsen i Västra Götalandsregionen

---

Beslut  
Skolrapport

*Skolverket*

Naturbrukskansliet  
Regionens Hus  
541 80 Skövde

2005-12-12  
1 (3)  
Dnr 53-2003:3270

### **Genomförd utbildningsinspektion i Västra Götalandsregionen, Naturbruksgymnasiet Sötåsen**

Skolverket har genomfört inspektion i Västra Götalandsregionen vid Naturbruksgymnasiet Sötåsen. Besök gjordes i skolan under perioden den 28 april 2004 till den 4 maj 2004.

Vid utbildningsinspektion tar Skolverket ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen. Inspektionen skall granska utbildningens kvalitet samt klargöra om huvudmannen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten.

Utbildningsinspektionen behandlar tre områden, verksamhetens resultat, genomförande och förutsättningar. Inspektionen syftar dock inte till att skapa en heltäckande bild av all förskole- och skolverksamhet vid den aktuella tidpunkten utan prioriterar särskilt starka sidor eller påtagliga svagheter i verksamheterna. Övergripande information och kriterier för bedömningen av respektive granskningsområde finns publicerade på Skolverkets hemsida ([www.skolverket.se](http://www.skolverket.se)).

Av bilagd rapport framgår hur inspektionen genomförts samt de bedömningar som gjorts av inspektörerna. Detta beslut redovisar dels områden som behöver förbättras, dels områden där det finns sådana allvarliga brister i verksamheten att dessa snarast måste åtgärdas. Huvudmannen ansvarar i det fortsatta kvalitetsarbetet för att förbättringar i och utveckling av verksamheten kommer till stånd.

**Senast inom tre månader från beslutsdagen, dvs. den 13 mars 2006 skall Västra Götalandsregionen redovisa till Skolverket, enheten i Göteborg vilka åtgärder som vidtagits mot allvarliga brister i verksamheten.**

Skolverket avser även att följa upp effekterna av inspektionen inom cirka två år. Skolverket kommer då att begära en redovisning av de åtgärder som vidtagits för att förbättra kvaliteten.

**Skolverkets beslut med anledning av inspektionen**

Inspektörerna bedömer att Västra Götalandsregionens skolverksamhet vid Naturbruksgymnasiet Sötåsen i de flesta avseenden håller godtagbar kvalitet. Eleverna vid Naturbruksgymnasiet fullföljer utbildningen och når de nationella målen inom avsedd studietid. Det finns också goda materiella resurser vid skolan för att bedriva verksamhet, som gör det möjligt för elever att nå de nationella målen.

Skolverket bedömer att följande områden är i behov av förbättringsinsatser, nämligen:

- skolans insikter om samt tillämpningar av de riktlinjer för normer och värden som uttrycks i läroplanen,
- samverkan mellan kärnämneslärare, karaktärsämneslärare och instruktörer,
- instruktörernas delaktighet i planering och information om elever,
- elevernas möjlighet till inflytande i utbildningen,
- lärare och elevers arbete för att tillsammans hitta goda arbetsformer och lämpligt utnyttjande av den schemalagda tiden,
- skolans rutiner för information till elever och vårdnadshavare så att elever inte undanhålls information om exempelvis de särskilda stödinsatser och andra rättigheter som eleverna har enligt författningarna,
- skolans kunskap och informationen till eleverna om författningens villkor för provning,
- arbetet och användningen av åtgärdsprogram för samtliga elever i behov av särskilt stöd,
- det skolgemensamma kvalitetsarbetet så att det utgår från ett mer reflekterande, systematiskt planerings-, uppföljnings- och utvärderingsarbete,
- personalens kompetens kring skolans uppdrag samt
- instruktörernas behov av kompetensutveckling.

Följande områden visar sådana allvarliga brister att de snarast måste åtgärdas.

- Skolans resultat följs inte tillfredsställande upp och utvärderas i förhållande till de riksgiltiga målen. Detta gäller t.ex. kvalitetssäkring av bedömning och betygssättning. (2.6 Rektors ansvar i Lpf 94 och avseende säkerställandet av t.ex. en likvärdig bedömning och betygssättning).
- Skolans arbete mot kränkande behandling är inte tillfredsställande och ett fungerande handlingsprogram mot kränkande behandling finns inte (1 kap. 2 § skollagen samt Lpf 94).
- Utvecklingssamtal sker inte varje termin för samtliga elever (7 kap. 19 § gymnasieförordningen).
- Skolan har inte upprättat en kvalitetsredovisning enligt författningarna (1 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet).
- Rektorn saknar pedagogisk insikt förvärvad genom utbildning och erfarenhet (2 kap. 2 § skollagen).
- Alla lokala kurser är inte utformade på ett korrekt sätt (2 kap. 14 § gymnasieförordningen).

Skolläkare saknas. Skolverket kommer att informera Socialstyrelsen som är tillsynsmyndighet för skolhälsovården.

Skolverket beklagar den långa handläggningen av detta ärende.

På Skolverkets vägnar

Leif Davidsson  
Överdirektör

Monica Gillenius  
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också deltagit enhetschef Maria Mindhammar och avdelningsjurist Alf Johansson.

**Kopia till**

Enligt fastställd sändlista.

## Utbildningsinspektion i Naturbruksgymnasiet Sötåsen

### UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

### Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

## Beskrivning av skolan

| Naturbruksgymnasiet Sötåsen      | Antal studerande |
|----------------------------------|------------------|
| Gymnasieskola                    | 149              |
| Gymnasiesärskola                 | 48               |
| Kommunal vuxenutbildning, komvux | 6                |

Naturbruksgymnasiet Sötåsen har Västra Götalandsregionen som upptagningsområde och huvudman för Naturbruksgymnasiet Sötåsen samt ytterligare sex naturbruksgymnasier inom Västra Götalandsregionen är Naturbrukskansliet i Skövde. Där finns förvaltningschef och övrig administrativ personal. Den ansvariga politiska nämnden finns också där.

Utbildningen vid skolan omfattar gymnasieskolans nationella treåriga naturbruksprogram (NP) med inriktningarna djurvård, jordbruk, miljö- och naturvård samt gymnasiesärskolans fyraåriga nationella naturbruksprogram (NPSÄR) med inriktningarna jordbruk, djurskötsel samt park och trädgård. Naturbruksgymnasiet har också ettåriga kurser inom vuxenutbildningen med inriktning mot jordbruk eller djurvård samt en 40 veckors grundkurs för den som vill bli florist.

Skolan har viss samverkan med gymnasieskolan i Töreboda, främst när det gäller undervisningen i de naturvetenskapliga ämnena samt vid utbildningen av florister.

Naturbruksgymnasiet Sötåsen är omställd till ekologisk skola med KRAV-godkänd produktion. Skolan fick i februari 2003 utmärkelsen Miljöskola av Skolverket.

Skolan ligger vackert vid Göta kanal några kilometer från Töreboda samhälle. Ytorna är generösa såväl lokalmässigt som den omgivande naturen. På skolområdet finns en nybyggd ladugård, fårstall, kostall, suggstall, slaktsvinsstall, höns- hus, magasin, djurvårdshus, maskinhallar, garage m.m. Skolan har 200 hektar åker.

Skolans huvudbyggnad rymmer lokaler för teoretisk undervisning, bibliotek och lärararbetsrum. Det finns också en expeditiionsbyggnad samt en byggnad med kök och aula. Dessutom finns elevbostäder för 130 elever, som bor på internat.

Personalen vid skolan består av cirka 60 personer varav drygt hälften utgörs av instruktörer, fritidspersonal, internatföreståndare, administratörer, skolmåltidspersonal och lokalvårdare. Instruktörerna har förutom att handleda elever ute i praktisk verksamhet också ansvar för drift av jordbruk och underhåll av anläggningen.

Naturbruksgymnasiet Sötåsen har även det för många naturbruksgymnasier vanligt förekommande och speciella uppdraget att på olika sätt främja landsbygdens utveckling. På skolan pågår därför bl.a. LINS- projektet (Landsbygdsutveckling i Norra Skaraborg).

## Genomförandet av inspektionen i Naturbruksgymnasiet Sötåsen

Skolverket sände den 2 februari 2004 skriftlig information till Västra Götalandsregionen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Naturbruksgymnasiet Sötåsen har bestått av undervisningsråden Monica Gillenius och Agneta Kristensson. Besök i Naturbruksgymnasiet Sötåsen genomfördes den 28 april samt den 3 och 4 maj 2004.

Skolverket följer upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

### Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från regionen och Naturbruksgymnasiet Sötåsen, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om regionen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

Vid Naturbruksgymnasiet Sötåsen genomfördes intervjuer med elever från olika inriktningar, lärare, driftspersonal, studie- och yrkesvägledaren (SYV), kuratorn, ledningsgruppen samt rektorn. Lektioner i kärnämnen och karaktärsämnen besöktes. Inspektörerna deltog i måndagsmöte med rektorn och samtliga i personalen. Inspektörerna förde också samtal med elever och personal som inspektörerna mötte ute i verksamheten.

## Bedömning

### 1. Normer och värden

Enligt skollagen skall verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Utbildningen för barn och ungdom skall främja deras utveckling till ansvars-kännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanen för de frivilliga skolformerna framhålls att eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. Eleverna i vuxenutbildningen skall ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Intervjuade elever vid Naturbruksgymnasiet Sötåsen säger att det är en god sammanhållning och gemenskap på skolan. Inspektörerna uppfattar också att stämningen vid lektionsbesöken och i andra miljöer på skolan är god. Särskilt noterar inspektörerna att i arbetet med vårbruket samarbetar elever från det treåriga och fyraåriga programmet. Det finns dock synpunkter från elever på

det fyraåriga programmet att de inte har samma regler som övriga, vilket de tycker är orättvist.

Enligt den kvalitetsgranskning som förvaltningen och gymnasienämnden för Naturbruksgymnasiet genomförde våren 2003 anser de flesta av de sex intervjuade eleverna att det förekommer mobbning på skolan. Eleverna säger också att det förekommit att lärare har kränkt elever och att det även förekommit kränkningar mellan elever på den treåriga och fyraåriga utbildningen. Enligt förvaltningens kvalitetsgranskning 2004 förekommer mobbning av elever i särskolan från elever i årskurs två.

De intervjuade eleverna anger att det inte finns något akut problem med rasism, men att de anser att det beror på att det knappt finns några elever med utländsk bakgrund på skolan. Eleverna uttalar i kvalitetsgranskningen att det finns smyg-rasister på skolan.

Det är skillnad på elever som reser och de som bor på internatet anger eleverna också, men detta medför inte något negativt dem emellan. Det blir en speciell sammanhållning hos dem som bor på skolan. "Insparken" när nya elever börjar har tidigare år varit otrevlig och kränkande men fungerar nu på ett bra sätt, säger eleverna som intervjuas.

Vid inspektörernas besök inträffar att en elev i behov av särskilt stöd skall straffas för en händelse på skolan, genom att tvingas flytta från sitt boende på skolan under några nätter. Rektorn och ansvarig lärare för en diskussion där rektorn hävdar att det inte går att ta individuella hänsyn. Alla måste behandlas enligt reglerna. Inspektörerna uppfattar att skolans behandling av eleven är anmärkningsvärd.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att även om flertalet elever upplever att sammanhållningen och gemenskapen på skolan är god så är resultatet av skolans arbete med normer och värden enligt läroplanen inte tillfredsställande. Se även avsnitt 3 "Arbetsmiljö och delaktighet".

## 2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att de studerande tillägnar sig goda kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga. Kunskapsmålen anges närmare i den nationella läroplanen och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Enligt statistik för 2003 fullföljde 92 procent av gymnasieeleverna vid Naturbruksgymnasiet Sötåsen skolans nationella program inom fyra år. Genomsnittet för riket är 74 procent. Betygspoängen totalt för alla betygssatta kurser vid skolans nationella program är 14,8 jämfört med snittet 13,1 för Naturbruksprogrammet i riket och 14,0 för samtliga huvudmän i riket.

Andelen elever som studerar enligt ett reducerat program är 10 procent jämfört med 7 procent för samtliga huvudmän i riket. Enligt författningarna skall elever med påtagliga studiesvårigheter kunna erbjudas ett reducerat program.

Resultaten av de nationella proven i svenska och engelska visar ingen större avvikelse jämfört med elevernas betyg i kurserna. Avvikelserna är däremot kraftiga i ämnet matematik. Exempelvis visar resultatet av det nationella provet i matematik A att 3,5 procent av eleverna får MVG och 36 procent VG jämfört med att 46 procent av eleverna får MVG och 25 procent VG i kursbetygen för de elever som genomförde det nationella provet under läsåret 2003/2004. Inspektörerna saknar analys och förklaring från skolan avseende denna skillnad.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att eleverna vid Naturbruksgymnasiet Sötåsen har goda resultat och fullföljer utbildningen och når de nationella målen inom avsedd studietid. Elevernas studieresultat ligger tydligt över nivån för snittet i riket.

Elevernas betyg i matematik är mycket höga jämfört med resultaten av de nationella proven och analys och förklaring till denna skillnad saknas. Se vidare avsnitt 4 "Pedagogisk verksamhet och undervisning" och 5 "Styrning, ledning och kvalitetsarbete" angående bedömning och betygssättning.

Andelen elever som studerar enligt ett reducerat program ligger högre än genomsnittet för samtliga huvudmän i riket. Se vidare avsnitt 4 "Pedagogisk verksamhet och undervisning" avseende åtgärdsprogram.

### 3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan och i det offentliga skolväsendet för vuxna vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö. Särskilt skall jämställdhet mellan könen främjas och alla former av kränkande behandling aktivt motverkas. All personal skall samverka med eleverna i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Eleverna vid Naturbruksgymnasiet Sötåsen tycker att det är bra med en liten skola där alla känner varandra och sammanhållningen är god. Det är lugnt på internatet på nätterna. Kön fördelningen på skolan är sådan att flickorna är i majoritet, 70 procent, och de studerar i huvudsak på inriktningen djurvård medan pojkarna finns på inriktningen jordbruk. Pojkarna är ofta uppväxta på landsbygden medan flickorna kan komma både från storstad och landsbygd.

Skolan har en kurator som har en halvtidstjänst varav en del ligger på kvällstid. Kuratorn har stödsamtal med elever som söker upp henne, men hinner inte med uppsökande verksamhet. Kuratorn framför att en "tjejgrupp" skulle behövas för skolans elever och ser det också som angeläget att det skapas ett elevvårdsteam på skolan. Enligt rektorn finns det en tjejgrupp som fritidspersonalen har organiserat.

Skolsköterska finns på skolan varje torsdag, men skolläkare saknas.

Skolan tillämpar regler för bestraffning, som inte sätter varje elevs behov i fokus, utan har anmärkningsvärda tillämpningar. De åtgärder som används för att tillrättavisa elever bör stämma överens med de riktlinjer för normer och värden

som uttrycks i läroplanen för de frivilliga skolformerna. Se även avsnitt 1 "Normer och värden".

Något systematiskt arbete för att förebygga, upptäcka, åtgärda och följa upp kränkande behandling har inte inspektörerna kunnat se exempel på. Strax före slutet av höstterminen 2003 skapades ett antimobbningsteam på skolan. Gruppen består av två lärare, kurator, fritidsledaren och en representant från kökspersonalen. Eleverna finns inte representerade i teamet. Det handlingsprogram mot mobbning som finns är inte bekant för alla och omfattar inte relationen mellan vuxen och elev.

Inspektörerna bedömer att skolans arbete mot mobbning och kränkande behandling inte är tillfredsställande. Av förvaltningens kvalitetsgranskning 2004 framgår att skolan inte har lyckats få bukt med mobbningen av särskolans elever från andra elevers sida. Enligt elevrådet har skolans åtgärder varit avstängning från boende på internatet för mobbarna samt tillsägelse, vilket inte har hjälpt. Enligt vad som framkommit vid inspektionen använder skolan just avstängning från boende på internatet och ibland extra arbetspass i ladugården som straff för eleverna.

Skolan uppmärksammar läroplanens hälsomål, hälso- och livsstilsfrågor genom att genomföra A-kursen i ämnet Idrott och Hälsa och utöver denna kurs stimulera eleverna till regelbundna fysiska aktiviteter vid olika fritidsarrangemang. Inspektörerna uppfattar att Idrott och Hälsa A är en uppskattad kurs och ser vid besöket hur engagerade elever leder och deltar i en idrottslektion.

Klassråd förekommer varje vecka och två från varje klass ingår i elevrådet. Eleverna framför dock att elevrådet inte har någon större betydelse för dem. På anslagstavlan sitter vid inspektionstillfället en kallelse till ett första elevrådsmöte för läsåret 2003/2004.

Skolkonferenser förekommer men de intervjuade eleverna vet inte vad dessa möten är till för.

Inspektörernas intryck är att kommunikationen mellan lärare och elever när det gäller undervisningen på skolan oftast är god. Det framgår dock av inspektionen att elevernas möjlighet till inflytande och att kunna påverka planering och arbetsmetoder är begränsad. Samverkan i skolgemensamma frågor försvåras bl.a. av att skolkonferenserna och elevrådet inte funnit bra arbetsformer. Det finns dock elevskyddsombud i varje klass.

Skolan har gjort stora ansträngningar för att få ett fungerande elevråd, även om man inte enligt rektorn lyckats särskilt väl. Rektorn framför att det är svårt att få eleverna att ta eget ansvar och att det tar tid om eleverna skall ha inflytande.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att elevernas möjlighet till inflytande bör utvecklas på skolan.

Skolan måste skaffa sig insikt om samt tillämpa de riktlinjer för normer och värden som uttrycks i läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf 94 i sitt arbete med eleverna.

Skolans arbete mot kränkande behandling är inte tillfredsställande och utarbetande av ett fungerande handlingsprogram mot kränkande behandling måste ske. Se avsnitt 1 "Normer och värden".

Skolläkare saknas. Skolverket kommer därför att informera Socialstyrelsen som är tillsynsmyndighet för skolhälsovården.

#### 4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå målen skall främst utformas av de lärande och personalen. De nationella läroplanerna, skolformsförordningarna och kursplanerna ger dock också riktlinjer för arbetet. De gäller t.ex. stödinsatser, betygssättning, utbildning på arbetsplatser, prövning etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetsätten genom att beskriva vilka kunskaper och färdigheter vuxenstuderande skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Under inspektionen noteras att eleverna erbjuds olika tillfällen till lärande under olika former. Inspektörerna menar att kvaliteten i undervisningen varierar. Som goda exempel kan nämnas:

I gruppen med elever från NP och NPSÄR som arbetar med vårbruket är stämningen god vid genomgången av förmiddagens praktiska arbete och där finns en hög grad av meningsfullhet.

I en lektionssal pågår brain-storming där eleverna tillsammans med läraren engagerat tänker ut förslag till innehåll för projektarbetet, som skall utföras enskilt eller i grupp.

Andra elever, både vuxenstuderande och ungdomar, håller på med planering av en fiktiv djurpark i ett av skolans grupperum.

Två elever från djurvårdsinriktningen visar på ett kunnigt och professionellt sätt inspektörerna runt i huset med smådjur av allehanda slag.

Som motbild till detta noterar inspektörerna att det förekommer lektioner där eleverna arbetar på egen hand i sina läroböcker hela eftermiddagen, tre timmar.

Inspektörernas huvudintryck är att undervisningen i karaktärsämnena engagerar eleverna, men inspektörerna ser inte under inspektionstillfällena exempel på samverkan mellan kärnämnen och karaktärsämnen. Eleverna framför att vissa lärares ensidiga sätt att arbeta tröttnar ut dem och att undervisningen i några av de naturvetenskapliga ämnena inte leder till lärande.

Skolans lärare är indelade i arbetslag efter respektive inriktning. Ett särskilt lag har hand om eleverna på gymnasiesärskolan. Inspektörerna bedömer att detta lag inte ingår i något samarbete med de andra arbetslagen i någon större utsträckning.

Eleverna uppfattar att de flesta lärarna verkar fungera tillsammans. Många lärare vid skolan går igenom kursmål och betygskriterier med eleverna vid kursernas start. Det förekommer dock inte något gemensamt arbete på skolan med konkretisering av kursmål och betygskriterier för att göra dem kända och underlätta för eleverna att förstå dessa. Elever som saknar kännedom om vilka kunskaper

som eftersträvas enligt kursplanerna, har därmed små möjligheter till inflytande över sin utbildning. Rektorn bekräftar att avsikten är att lärarna skall gå igenom kursmål och betygskriterier vid kursstart och anger även att det finns information i den katalog som finns inför val av gymnasieprogram. Inspektörerna vill framhålla att de elever som får information av sina lärare om sin kunskapsutveckling under kursens gång anger att de uppskattar detta och kan då också på ett bättre sätt ta ansvar för och planera sina studier.

Eleverna på skolan uppskattar den höga andelen praktiskt arbete i utbildningen. Eleverna berättar att de "slipper" kärnämnen under sin första termin på skolan och att dessa ämnen kommer på vårterminen under första läsåret. Inspektörerna finner att samverkan mellan lärare i kärnämnen och karaktärsämnen förekommer endast i begränsad omfattning och att elevernas scheman inte har skapats utifrån några pedagogiska tankar i detta avseende. Inspektörerna noterar utifrån intervjuer och samtal med elever att synen på kärnämnen får en negativ förstärkning som följd av hur skolan organiserar verksamheten och arbetar pedagogiskt.

Driftsledaren ansvarar för instruktörerna och framför att eleverna är ett gemensamt ansvar för alla på skolan. Eleverna på skolan tillbringar stora delar av sin studietid i arbete tillsammans med instruktörerna och trivs bra med de flesta av dem. Skolans instruktörer ingår inte i lärararbetslagen. Det är lärarna som gör rotationsscheman för hur eleverna skall delta i olika arbetsuppgifter. Informationen om vilka delar av kurserna som instruktören skall genomföra tillsammans med eleverna kan komma en kvart innan eleverna anländer ut till arbetsplatsen och instruktörerna önskar mer kommunikation med lärarna. Instruktörernas planering av arbetet med gymnasiesärskolans elever störs av att elever "läcker över". Det betyder att instruktören räknar med ett visst antal elever vid dagens början och sedan kommer många fler. Anledningen är då att de elever som blivit färdiga med sina teoretiska studier lite tidigare än beräknat får följa med ut. Inspektörerna bedömer att samarbetet mellan lärare och instruktörer bör förbättras.

Instruktörerna uppskattar att kunna vara med och följa hur eleverna mognar under sina år på skolan, men säger också att instruktörerna behöver mer kunskap beträffande elever i behov av särskilt stöd. Även mer gemensam planering med lärarna om vilka delar av en kurs som eleverna skall lära sig under sitt arbete tillsammans med instruktören önskas.

Instruktörerna anger också att det är lite trögt med hur skolan anpassar sig till växtodlingssäsongen och att det finns en risk att "vinterjobben" blir rena tidsfördriv. Inspektörerna noterar att skolans tidsplanering i terminer försvårar att ge undervisningen ett reellt innehåll, då den verkliga verksamheten är som störst då elever och lärare har lov.

Rektorn framför att föräldrar kan önska utvecklingssamtal när som helst under skolgången, men samtal erbjuds inte varje termin. Enligt författningarna skall rektor minst en gång per termin se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation. Utvecklingssamtalet skall genomföras med den individuella studieplanen som grund. För omyndig elev skall även vårdnadshavare få sådan information.

Elever i behov av särskilt stöd får detta i särskilda grupper eller inom klassens ram. Elevvårdskonferenser förekommer sällan.

Inspektörerna noterar att antalet elever med påtagliga studiesvårigheter är stort med hänvisning till hur många som enligt statistiken studerar enligt ett reducerat program. Skolans arbete med åtgärdsprogram behöver därför förbättras så att alla elever som har rätt till ett sådant får detta.

Inspektörerna vill framhålla att skolan i sina skrivelser till elever och vårdnadshavare skall formulera sig så att innehållet alltid överensstämmer med författningarnas krav och läroplanens värdegrund. Det finns på skolan ett så kallat "Studiekontrakt", som samtliga elever och för omyndig elev även vårdnadshavare skall underteckna. I detta kontrakt anges regler beträffande studierna på skolan som inte motsvarar gällande författningar och inte utgör ett stöd för elevens inflytande på sin utbildning och ger eleven lust att lära. Av studiekontraktet framgår skolans villkor för en elev som efter årskurs 1 inte uppnår målen för en eller flera kurser. Eleven erbjuds då som absolut sista möjlighet att komplettera missade kurser genom prov. Om eleven missar denna chans kommer hon/han att erbjudas möjligheten att gå om innevarande gymnasieår.

Rektorn uppger: "Beträffande studiekontraktet har det inte använts från denna höst (2004). Även om så vore så framgår där medvetet inte det som görs i form av extrastöd, läsläsningshjälp, ändrad studiegång m.fl. åtgärder som vidtas och anpassas till den enskilda eleven. Alltså de åtgärder som rektor enligt författningen skall vidta".

Av författningarna framgår att om en elev har uppenbara svårigheter att följa undervisningen skall rektorn vidta de åtgärder som behövs och en elev har alltid rätt att gå om en kurs en gång om eleven inte fått minst betyget Godkänd. Däremot kan inte rektor generellt ge elever möjligheter att gå om ett helt år dvs. låta eleven gå om även kurser som eleven har fått minst betyget Godkänd på. För detta krävs särskilda skäl, som inte studiekontraktet anger. Även om elever som påbörjade sina studier höstterminen 2004 inte omfattas av studiekontraktet vill inspektörerna betona vikten av att skolan utvecklar sitt kunnande avseende gällande författningar och deras tillämpningar.

Villkoren för provning är inte kända för eleverna och delar av personalen.

Det är lärarna som sätter betyg, men instruktörerna lämnar synpunkter efter genomförd praktik i form av exempelvis "ladugårdsbetyg", "djurhusbetyg" och omdömen från jordbruket.

En systematisk diskussion om betygssättning på skolan där alla lärare deltar förekommer inte. Samarbete med andra skolor gällande betygssättning sker inte heller. Det finns lärare som inte har uppfattat de nationella provens roll vid betygssättning. De nationella proven är enligt författningarna ett hjälpmedel för att bedömningsgrunderna av elevernas kunskaper skall bli så enhetliga som möjligt över landet. Inspektörerna bedömer att ett systematiskt arbete för en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning saknas.

Enligt rektorn sker infärgning i viss utsträckning i matematik och rektorn anger att det kan uppstå glapp mellan det som de nationella proven omfattar och den

verkliga undervisningen. Inspektörerna förutsätter att eleverna erbjuds möjlighet att uppnå samtliga mål i kurserna.

Arbetslaget som ansvarar för gymnasiesärskolans elever arbetar tillsammans med infärgning dvs. kärnämnen och karaktärsämnen integreras. Eleverna har individuella scheman.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att skolan har goda lokala förutsättningar för samverkan med tanke på bl.a. antalet elever och personal samt de inriktningar som verksamheten har.

Samverkan mellan kärnämneslärare, karaktärsämneslärare och instruktörer bör förbättras på skolan.

Instruktörernas behov av delaktighet i planering, kompetensutveckling och information om elever bör uppmärksammas och utvecklas för att eleverna skall få en utifrån sina behov planerad undervisning.

Personal och elever bör också tillsammans planera och utforma förslag till förändring av arbetet för att nå målen. Dessutom försöka hitta arbetsformer som på ett bättre sätt utnyttjar den schemalagda tiden.

Inspektörerna bedömer att skolan saknar ett systematiskt arbete för att skapa en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning, vilket inte är godtagbart. Se även avsnitt 5 ”Styrning, ledning och kvalitetsarbete”.

Skolan bör se över sina rutiner för information till elever och vårdnadshavare. Inspektörerna förutsätter att studiekontraktet i sin nuvarande utformning inte kommer att användas mer. Inspektörerna vill framhålla att elever inte medvetet skall undanhållas information om exempelvis de särskilda stödinsatser och andra rättigheter som eleverna har enligt författningarna. Även skolans kunskap och informationen till eleverna om författningens villkor för provning bör förbättras.

Utvecklingssamtal med den individuella studieplanen som grund skall föras en gång per termin med varje elev. För omyndig elev skall även vårdnadshavare ha samma information.

Arbetet och användningen av åtgärdsprogram för samtliga elever med särskilda behov bör utvecklas. Se även avsnitt 2 ”Kunskaper” angående reducerat program.

## 5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för skolan och det offentliga skolväsendet för vuxna på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå de nationella målen tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Rektorn ingår i den ledningsgrupp som samtliga rektorer för de sju Naturbruksgymnasierna i Västra Götalandsregionen utgör. De sammanträder cirka en gång i månaden under ledning av förvaltningschefen för att diskutera gemensamma frågor.

Naturbruksförvaltningen tillsammans med representanter för nämnden besöker årligen skolan för att göra en kvalitetsgranskning utgående från intervjuer med elever och personal.

Rektorn vid Naturbruksgymnasiet Sötåsen tillträdde sin befattning hösten 2003 och har ingen pedagogisk utbildning eller tidigare erfarenhet av att arbeta i eller leda skola. Enligt rektorn är skolan att betrakta som fem enheter med olika funktioner där rektorn förutom det övergripande perspektivet har det direkta ledningsansvaret för personalen vid expeditionen, vilket innebär två assistenter, en halvtids kurator och en studie- och yrkesvägledare. Därutöver finns personer som har ledningsansvar för gården, undervisningen, kök och städ samt fritidsverksamheten.

Det framkommer vid intervjuer med personalen att övergripande pedagogiska diskussioner sällan förekommer på skolan. För dessa frågor samt schemaläggning ansvarar den biträdande rektorn. Biträdande rektorns ansvar för den pedagogiska verksamheten innefattar även medarbetarsamtal med lärarna.

I verksamhetsberättelse för 2003 för Naturbruksgymnasiet Sötåsen finns beskrivning av verksamheten på skolan. Skolan har även ett arbete med kvalitetsgranskning med Balanserade styrkortsmodellen som underlag. Arbetet med de balanserade styrkorterna var med enstaka undantag obekant bland personalen och eleverna.

Skolan saknar en kvalitetsredovisning som förordningen kräver. Inspektörerna ser att det saknas ett systematiskt arbete där skolans personal följer upp och redovisar hur verksamheten når de nationella målen. Därigenom utvärderas inte gymnasieelevernas rätt till en likvärdig utbildning.

Inspektörerna bedömer att skolan bör öka förståelsen för de nationella provens roll vid betygssättning.

Skolledningen gör ingen analys och värdering av skolans samlade resultat gentemot de riksgiltiga målen och något systematiskt skolövergripande arbete förekommer inte. Därmed säkras inte elevernas rätt till en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning. En kvalitetssäkring av skolans rutiner för bedömning och betygssättning sker alltså inte.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att skolan har en förvaltning och en nämnd som genom årliga besök på skolan gör en kvalitetsgranskning och håller sig informerade om verksamheten på ett bra sätt.

Det gemensamma kvalitetsarbetet på skolan bör dock utgå från ett mer reflekterande och systematiskt planerings-, uppföljnings- och utvärderingsarbete. Skolan har inte upprättat en kvalitetsredovisning enligt författningarna.

Rutiner, resultatsammanställningar och analyser är bristfälliga för ett heltäckande, systematiskt kvalitetsarbete, t.ex. för kvalitetssäkring av bedömning och betygssättning.

Rektorn är inte förtrogen med verksamheten och saknar pedagogisk insikt förvärvad genom utbildning och erfarenhet. Rektorn är inte pedagogisk ledare på skolan. Detta är inte godtagbart.

## 6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Utbildningen för vuxna omfattar komvux, vuxenutbildning för utvecklingsstörda och svenskundervisning för invandrare. Inom komvux kan erbjudas såväl grundläggande vuxenutbildning som kurser på gymnasial nivå och påbyggnadsutbildning. Vuxenutbildning skall ge vuxna, främst dem som erhållit minst utbildning, tillfälle att komplettera sin utbildning enligt individuella önskemål. Vuxenutbildningen kan, enligt skollagen, erbjuda såväl nationella som lokala kurser. Möjlighet till individuella kurser kan också ges. Ungdomar skall ha tillgång till ett brett utbud av nationella, specialutformade eller individuella gymnasieprogram.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som förutsätts enligt de statliga bestämmelserna. Även information om utbildningsmöjligheter och rekrytering till utbildning behandlas.

För information och marknadsföring har skolan en studie- och yrkesvägledare med 80 % tjänst varav endast en dag i veckan används till studie- och yrkesvägledning för skolans elever och resterande del av tjänsten används för marknadsföring och information om naturbruksutbildning till bl.a. grundskolor i regionen. Eleverna kan hitta skriftligt informationsmaterial gällande olika påbyggnadskurser och utbildningar i biblioteket.

Skolan erbjuder undervisning franska, tyska och spanska. Eleverna kan också välja ryska.

Av de valbara kurser som eleverna kan välja finns både lokala och nationella kurser. Skolan erbjuder eleverna ett antal lokala kurser som innehåller läroplan-övergripande mål som träning i demokratiskt arbetssätt eller ämnesdelar i karaktärsämnen som ingår i nationella kurser. I kursen "Skoldemokrati A" 50 poäng finns exempelvis som mål att eleven skall få praktisk erfarenhet av elevinflytande. Det finns på skolan ett antal lokala kurser där varken form eller innehåll uppfyller de krav som ställs enligt författningarna. Enligt uppgift är kurserna gemensamma för samtliga sju Naturbruksgymnasier i regionen.

Elever med funktionshinder har tillgång till utbildning vid skolan.

Skolan har 48 elever som studerar vid gymnasiesärskolan. Bland dessa elever finns elever som inte tillhör särskolans personkrets. Föräldrar till dessa barn har kontaktat Skolverket och är missnöjda med sina ungdomars placering i gymnasiesärskolan. Elevernas hemkommuner betalar för en skolgång i gymnasiesärskolan. Dessa elever har alltså såvitt inspektörerna känner till inte blivit utredda av hemkommunerna och beslut om placering i särskola har inte fattats.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att tillgången till utbildning är tillfredsställande. Dock finns det lokala kurser på skolan som i stort motsvaras av nationella kurser. Andra lokala kurser är kurser inom områden som är skolans övergripande ansvar utifrån bland annat läroplanen för de frivilliga skolformerna. Flera av skolans lokala kurser måste revideras eller tas bort.

Enligt uppgift från naturbruksförvaltningen är elever som inte tillhör särskolans personkrets mottagna vid gymnasiesärskolan. Innan eleven tas emot i gymnasiesärskolan måste styrelsen för särskolan i elevens hemkommun utreda och bedöma huruvida eleven inte kan gå i den vanliga gymnasieskolan därför att eleven är utvecklingsstörd. Det är mycket anmärkningsvärt om elever utan att uppfylla kriterierna för att bli mottagna skrivs in i gymnasiesärskolan. Det kan få långtgående konsekvenser för den enskilde eleven. Skolan måste därför tillsammans med respektive elevs hemkommun förvissa sig om att endast elever som tillhör särskolans personkrets blir mottagna vid skolan.

## 7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de vuxenstuderande skall ha tillgång till utbildning och möjlighet att nå de nationella målen. I skollagen finns bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning.

Vid inspektionen granskas dessa och andra förutsättningar för att bedriva en utbildning av god kvalitet. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Naturbruksgymnasiet Sötåsen har goda resurser i form av läromedel och lokaler och goda materiella förutsättningar för att bedriva en utbildning av god kvalitet.

Personalen vid skolan har i huvudsak grundutbildning för den undervisning de bedriver. Inspektörerna finner dock utifrån intervjuer och iakttagelser vid besöket att det finns behov av diskussion och kompetensutveckling kring skolans uppdrag.

Inspektörerna noterar också att instruktörerna önskar mer samverkan kring de elever som de handleder i sitt dagliga arbete. De önskar även mer kompetensutveckling kring bland annat elever i behov av särskilt stöd.

Skolan har ett bibliotek med tillgång till elevarbetsplatser.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att det finns goda materiella resurser vid skolan för att bedriva verksamheten. Skolan bör dock utveckla personalens kompetens kring skolans uppdrag. Instruktörernas behov av kompetensutveckling bör särskilt uppmärksammas.

## Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten vid Naturbruksgymnasiet Sötåsen övergripande är av godtagbar kvalitet. Inspektörerna noterar att elevernas studieresultat ligger tydligt över nivån för snittet i riket. Eleverna vid Naturbruksgymnasiet fullföljer utbildningen och når de nationella målen inom avsedd studietid. Det finns också goda materiella resurser vid skolan för att bedriva verksamhet, som gör det möjligt för elever att nå de nationella målen.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- elevernas möjlighet till inflytande i utbildningen,
- skolans insikter om samt tillämpningar av de riktlinjer för normer och värden som uttrycks i läroplanen,
- samverkan mellan kärnämneslärare, karaktärsämneslärare och instruktörer,
- instruktörernas delaktighet i planering och information om elever,
- lärare och elevers arbete för att tillsammans hitta goda arbetsformer och lämpligt utnyttjande av den schemalagda tiden,
- skolans rutiner för information till elever och vårdnadshavare så att elever inte undanhålls information om exempelvis de särskilda stödinsatser och andra rättigheter som eleverna har enligt författningarna,
- skolans kunskap och informationen till eleverna om författningens villkor för prövning,
- arbetet och användningen av åtgärdsprogram för samtliga elever i behov av särskilt stöd,
- det skolgemensamma kvalitetsarbetet så att det utgår från ett mer reflekterande, systematiskt planerings-, uppföljnings- och utvärderingsarbete,
- personalens kompetens kring skolans uppdrag samt
- instruktörernas behov av kompetensutveckling.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Skolans resultat följs inte tillfredsställande upp och utvärderas i förhållande till de riksgiltiga målen. Detta gäller t.ex. kvalitetssäkring av bedömning och betygssättning. (2.6 Rektors ansvar i Lpf 94 och avseende säkerställandet av t.ex. en likvärdig bedömning och betygssättning).
- Skolans arbete mot kränkande behandling är inte tillfredsställande och ett fungerande handlingsprogram mot kränkande behandling finns inte (1 kap.2 § skollagen samt Lpf 94).
- Utvecklingssamtal sker inte varje termin för samtliga elever (7 kap. 19 § gymnasieförordningen).
- Skolan har inte upprättat en kvalitetsredovisning enligt författningarna (1 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet).
- Rektorn är inte förtrogen med verksamheten och saknar pedagogisk insikt förvärvat genom utbildning och erfarenhet. Rektorn är inte pedagogisk ledare på skolan (2 kap. 2 § skollagen).
- Alla lokala kurser är inte utformade på ett korrekt sätt (2 kap. 14 § gymnasieförordningen).

- Skolläkare saknas. Skolverket kommer att informera Socialstyrelsen som är tillsynsmyndighet för skolhälsovården.

Datum

Ort

2005-12-12

Göteborg

Monica Gillenius

Agneta Kristensson